

УДК 343.98+351.74

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.30>

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ІНВЕСТИВАННЯ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ ТА СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ

Важинський В.М.,

*професор кафедри права та гуманітарних дисциплін
Івано-Франківської філії*

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

ORCID: 0000-0003-4081-2954

e-mail: vazhynskyi@gmail.com

Топорецька З.М.,

доктор юридичних наук, доцент,

головний науковий співробітник наукової лабораторії № 1

науково-організаційного центру

Національної академії Служби безпеки України

ORCID: 0000-0002-2441-4852

e-mail: zoriana_t@ukr.net

Важинський В.М., Топорецька З.М. Оперативно-розшукова характеристика злочинів у сфері інституційного інвестування: понятійно-категоріальний та структурний аналіз.

У статті досліджено кримінальні правопорушення у сфері діяльності інституційних інвесторів з позиції їх оперативно-розшукової характеристики. Інституційні інвестори оперують значними обсягами залучених коштів, що зумовлює високий ризик шахрайства, зловживань, легалізації злочинного майна та інших суспільно-небезпечних діянь. Увага приділяється високій латентності таких злочинів, що пов'язана з їхньою складною організацією та значною кількістю потерпілих громадян-інвесторів.

Запропоновано розглядати оперативно-розшукову характеристику як інформаційну модель типових пошукових оперативно-значимих ознак елементів (ознак), які містять відомості про можливі факти вчинення чи готування до протиправного посягання на суспільні цінності громадян-інвесторів, у сфері діяльності інституційних інвесторів, які необхідні для організації оперативно-розшукової протидії (попередження виявлення та документування) цій категорії кримінальних правопорушень.

Виокремлено три ключові елементи такої характеристики, які становлять оперативний інтерес: інституційний інвестор як об'єкт (його господарська діяльність в цілому), особа як суб'єкт (у т.ч. працівники, клієнти, пов'язані особи), а також поведінка або подія, що становить оперативний інтерес. Розкрито особливості зовнішніх та внутрішніх загроз, у тому числі шахрайств, службових зловживань, фальсифікації звітності, маніпулювання на фінансових ринках.

Об'єктом оперативного інтересу визначено інституційного інвестора, що стає ціллю протиправного посягання через свою специфічну діяльність і охоплює низку предметів злочинного інтересу. Суб'єктами, які становлять оперативний інтерес є: працівники (в тому числі службові особи) інституційного інвестора, клієнти інституційного інвестора, інші учасники ринку інвестиційної діяльності (агенти, контрагенти інституційного інвестора).

Автори звертають увагу на важливість аналізу поведінки, яка ще не має ознак злочину, але може свідчити про підготовку до правопорушення. Окремо наголошено на значенні вивчення господарської діяльності інституційних інвесторів з метою виявлення умов, що сприяють формуванню злочинного умислу. Результати дослідження дозволяють формувати ефективну тактику оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері інвестиційної діяльності.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, протидія злочинності, характеристика, інституційний інвестор, кримінальне правопорушення.

Vazhynskyi V.M., Toporetska Z.M. Operational and investigative characteristics of crimes in the field of institutional investment: conceptual, categorical and structural analysis.

The article examines criminal offenses in the field of activity of institutional investors from the standpoint of their operational-search characteristics. Institutional investors operate with significant amounts of attracted funds, which causes a high risk of fraud, abuse, legalization of criminal property and other socially dangerous acts. Attention is paid to the high latency of such crimes, which is associated with their complex organization and a significant number of victimized citizen-investors.

It is proposed to consider the operational-search characteristics as an information model of typical search operationally significant signs of elements (signs) that contain information about possible facts of committing or preparing for an unlawful encroachment on the public values of citizen-investors, in the field of activity of institutional investors, which are necessary for organizing operational-search counteraction (prevention, detection and documentation) to this category of criminal offenses.

Three key elements of such a characteristic are identified that constitute operational interest: an institutional investor as an object (its business activities as a whole), a person as a subject (including employees, clients, related persons), as well as behavior or an event that constitutes operational interest. The features of external and internal threats are revealed, including fraud, abuse of office, falsification of reporting, manipulation in financial markets.

The object of operational interest is defined as an institutional investor, which becomes the target of unlawful encroachment due to its specific activities and covers several objects of criminal interest. The subjects of operational interest are employees (including officials) of the institutional investor, clients of the institutional investor, other participants in the investment market (agents, counterparties of the institutional investor).

The authors draw attention to the importance of analyzing behavior that does not yet have signs of a crime but may indicate preparation for an offense. The importance of studying the business activities of institutional investors to identify conditions that contribute to the formation of criminal intent is particularly emphasized. The results of the study allow for the formation of effective tactics of operational and investigative counteractions to crimes in the field of investment activity.

Key words: operational and investigative activities, counteraction to crime, characteristics, institutional investor, criminal offense.

Постановка проблеми. Інституційний інвестор оперує значними сумами «чужих» коштів, при цьому, так діяльність завжди несе високі ризики, пов'язані з шахрайством, заволодінням чужими коштами, вчинення службових зловживань та багатьох інших суспільно-небезпечних діянь, спрямованих на заволодіння коштами громадян-інвесторів, що виливається в порушення суспільних інтересів та цінностей [1, с. 113]. Таке посягання проявляється у підготовці чи вчиненні кримінальних правопорушень.

Всі ці кримінальні правопорушення дуже різноманітні, а тому для ефективної протидії їм важливим питанням є дослідження оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері діяльності інституційних інвесторів.

Тому до таких компаній також повинна бути підвищена увага оперативних підрозділів, адже, наприклад, з початком повномасштабного вторгнення стало очевидним, що дуже багато цих суб'єктів пов'язані з державою-агресором і «виводити» кошти на фінансування протиправної діяльності країни-агресора на території нашої держави. Як наслідок, окремі банки ліквідовано або передано в державну власність, ліквідовано ліцензії організаторам азартних ігор, проводяться перевірки діяльності окремих будівельних компаній, інвестиційних фондів, страхових компаній на предмет їх причетності до фінансування протиправної діяльності держави-агресора [2, с. 44]. Всі ці дії стали можливими завдяки роботі оперативних підрозділів. Тому в системі оперативно-розшукової діяльності важливе значення має саме оперативно-розшукова протидія цій категорії кримінальних правопорушень.

Метою цієї статті є здійснення аналізу доктринальних підходів до визначення поняття, змісту та структурних елементів оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері діяльності інституційних інвесторів та формулювання авторського визначення поняття оперативно-розшукової характеристики цієї категорії кримінальних правопорушень, розкриття її змісту та структурних елементів.

Стан опрацювання проблематики. Зміст поняття й структуру оперативно-розшукової характеристики досліджували такі фахівці, як К.В. Антонов, В.М. Аتماжитов, Б.І. Бараненко, В.І. Василичук, Д.В. Гребельський, М.Л. Грібов, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, О.Ю. Заблоцька, І.П. Козаченко, М.В. Корнієнко, М.Ю. Літвінов, Д.Й. Никифорчук, М.А. Погорецький, В.Д. Пчолкін, С.С. Чернявський, А.М. Черняк та багато інших. Однак, попри чисельність наукових досліджень, жоден з авторів не розглядав питання оперативно-розшукової протидії, у тому числі оперативно-розшукової характеристики злочинів, що вчиняються у сфері діяльності інституційних інвесторів.

Виклад основного матеріалу. Ми пропонуємо розглядати *оперативно-розшукову характеристику кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів як інформаційну модель типових пошукових оперативно-значимих ознак елементів (ознак), які містять відомості про можливі факти вчинення чи готування до протиправного посягання на суспільні цінності громадян-інвесторів, у сфері діяльності інституційних інвесторів, які необхідні для організації оперативно-розшукової протидії (попередження виявлення та документування) цієї категорії кримінальних правопорушень* [3, с. 76].

Ще одним важливим питанням є визначення елементів цієї інформаційної моделі. Ми погоджуємося з провідними вітчизняними науковцями, зокрема позицією М.А. Погорецького та В.П. Шеломенцева, які вважають, що до елементів оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень необхідно віднести відомості про оперативно значимі ознаки такого правопорушення, тобто такі, що не одержали відображення в інших характеристиках злочинів (кримінально-правовій, кримінологічній, криміналістичній), і які розглядаються з позицій ефективного використання оперативно-розшукових сил, форм, методів та засобів у боротьбі зі злочинністю, мають розвідувально-пошуковий характер, а також використовуються для розробки рекомендацій з пошуку і фіксації фактичних даних про кримінальні правопорушення силами, методами та засобами ОРД [4, с. 197].

А.М. Черняк зазначає, що більшість науковців свої дослідження, переважно, ґрунтують на результатах розробок тих науковців, які ще з 80-х років минулого сторіччя вивчали проблеми оперативно-розшукової (оперативно-тактичної) характеристик, а також спираються на визначення оперативно-розшукової характеристики злочинів, що були запропоновані вже у поточному сторіччі, фахівцями, які досліджували її сутність без зв'язку з конкретним видом злочинів [5, с. 76]. Критикуючи такий підхід науковець зазначає, в сучасних умовах оперативно-розшукову характеристику злочинів слід розглядати як систему відомостей щодо їх оперативно значимих ознак (кримінально-правових, кримінологічних, криміналістичних, пошукових). Розглядаючи пошукові ознаки науковець класифікує їх відповідно до основних груп об'єктів оперативного пошуку: пошукові ознаки осіб, які становлять оперативний інтерес; пошукові ознаки події (явища), що становить оперативний інтерес; пошукові ознаки речей матеріального світу, що становлять оперативний інтерес [5, с. 77].

Базуючись на такому підході вченого, пропонуємо до елементів оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів віднести ті, які мають ключове значення для відображення оперативно значимих ознак кримінального правопорушення. Оскільки будь-яка діяльність передбачає знання об'єктів впливу, то стосовно діяльності оперативних підрозділів по протидії певним видам кримінальних правопорушень це означає вивчення механізмів кримінального правопорушення як нерозривної системи (механізму) поведінки.

Насамперед, це *об'єкт, що становить оперативний інтерес*. В цілому це сам інституційний інвестор, його специфічна сфера діяльності [6, с. 58], адже саме він обирається серед усіх можливих варіантів і стає конкретним об'єктом протиправного посягання, який складається з безлічі предметів безпосереднього злочинного посягання.

В цілому на його нормальну господарську діяльність здійснюється протиправний вплив зовні (іншими особами) чи зсередини (працівниками чи службовими особами інституційного інвестора [7, с. 284]) з метою безпосереднього заволодіння коштами, майном, майновими правами тощо такого інституційного інвестора, а фактично опосередкованого заволодіння коштами громадян-вкладників. Діяльність інституційного інвестора як об'єкт, що становить оперативний інтерес, поділяється на діяльність із залучення коштів і діяльність з інвестування коштів, оскільки від правильного залучення та інвестування коштів інституційним інвестором залежить виконання інституційним інвестором зобов'язань перед громадянами-інвесторами.

У сфері діяльності інституційного інвестора можуть вчинятися кримінальні правопорушення іншими особами, які спрямовані проти інституційного інвестора (зовнішніми: клієнти, агенти, інші пов'язані суб'єкти господарювання, які можуть бути у змові з працівниками інституційного інвестора або без) та внутрішні кримінальні правопорушення, які вчиняються працівниками інституційного інвестора. Всі ці правопорушення спрямовані на заволодіння активами інституційного інвестора, які йому довірені громадянами-інвесторами.

Зовнішні кримінальні правопорушення зазвичай передбачають вчинення різних видів шахрайств (ст. 190 КК України) та підроблення документів (ст. 258 КК України).

Внутрішні кримінальні правопорушення можуть вчинятись працівниками або за участю працівників інституційного інвестора і включають: шахрайство (ст. 190 КК України), заволодіння майном (ст. 191 КК України), легалізація майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України) і спрямовані на безпосереднє заволодіння коштами інституційного інвестора, які обліковуються на рахунках інвестора.

Але окрему групу правопорушень становлять кримінальні правопорушення, які вчиняються службовими особами інституційного інвестора і дестабілізують в цілому всю господарську діяльність інституційного інвестора. Це: шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України), Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців (ст. 205-1 КК України), Доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218-1 КК України), Доведення до банкрутства (ст. 219 КК України), Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220-1 КК України), Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220-2 КК України), Маніпулювання на організованих ринках (ст. 222-1 КК України), Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223-1 КК України), Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів) (ст. 224 КК України), Приховування інформації про діяльність емітента (ст. 232-2 КК України) [8]. Такі дії часто супроводжуються службовими злочинами, як службове підроблення, службові зловживання, отримання чи передача неправомірної вигоди, які також потребують окремих знань щодо протидії цим кримінальним правопорушенням [9–11].

Другим елементом є *суб'єкт, що становить оперативний інтерес*, який, на нашу думку, об'єднує не лише характеристику пошукових ознак особи, що становить оперативний інтерес (зовнішні ознаки, психологічний портрет, особливості поведінки при готуванні, вчиненні, а також після вчинення кримінального правопорушення), але й його оточення, типову мотивацію протиправної поведінки, чинники, що мали вплив на формування мети протиправного посягання на суспільні цінності громадян-інвесторів; вивчення кримінального оточення (склад та схема взаємозв'язків у злочинній групі; розподіл ролей між співучасниками тощо) [12, с. 237].

Можна виокремити три групи суб'єктів, які становлять оперативний: працівники (в тому числі службові особи) інституційного інвестора, клієнти інституційного інвестора, інші учасники ринку інвестиційної діяльності (агенти, контрагенти інституційного інвестора. Так більшість злочинів у сфері діяльності інституційних інвесторів вчиняють особи, які мають або свого часу мали стосунок до діяльності такого інституційного інвестора або в цілому до інвестиційної діяльності.

Досліджуючи кримінально-правові ознаки злочинців у сфері інвестування будівництва можна стверджувати, що 14 % вказаних злочинів вчиняються у складі групи осіб, або організованої злочинної групи. Такі злочинні групи можуть використовувати корупційні зв'язки у органах державної влади та місцевого самоврядування, а також в правоохоронних органах [13, с. 238].

Зокрема, в кримінальному провадженні № 12021100070001304 від 16 липня 2021 року, за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 125, ч. 3 ст. 190, ч. 2 ст. 189, ч. 4 ст. 190 КК України. Особа, маючи риси лідера, спільно іншими 9 особами, а також з іншими нествановленими особами, зорганізувалися у стійке об'єднання – організовану злочинну групу, метою діяльності якої було шахрайське заволодіння грошовими коштами громадян. Злочинна схема вказаної ОЗГ полягає в тому, що її учасники, розподіливши ролі між собою у вчиненні кримінальних правопорушень, займаються активним пошуком осіб, які є зареєстрованими в різних соціальних мережах (Інстаграм, Ютуб, Телеграмканали, тощо) та мають значну кількість «підписників», при цьому просять останніх прорекламувати начебто «успішну» інвестиційну діяльність двох псевдо-осіб, а саме: «cooper_artem», фактично «makeevex» з метою залучення осіб до інвестування

грошових коштів в діяльність двох вказаних псевдо-осіб, а саме в арбітраж трафіку, здійснення фінансових операцій з грошовими коштами інвесторів по купівлі-продажу інтернет трафіку, надання послуг з аналізу ринку крипто-валют, інших онлайн бізнесів в мережі Інтернет та вчинення інших дій. Громадянам-інвесторам фігуранти провадження пропонують здійснити першочерговий внесок в їх онлайн-бізнес в розмірі від 11 тис. грн. до 100 тис. грн. Після перерахування грошових коштів в якості першого інвестиційного внеску, через незначний проміжок часу (два-три дні), інвесторам повідомляється інформація, що їх інвестиції принесли прибуток та для повернення інвестиційних коштів і прибутку, необхідно сплатити «комісію», яка в середньому на 10% менша від суми інвестиційних коштів, тобто практично рівна сумі інвестицій, при цьому грошові кошти в якості «комісії» просять сплатити на відповідні рахунки терміново. Після сплати громадянами грошових коштів в якості комісії, переписка з громадянами-інвесторами блокується в Інтернет-мережі і спілкування з ними фігурантами провадження припиняється. В основному грошові кошти інвесторів перераховуються на банківські рахунки підставних осіб, крипто-валютні рахунки чи різні електронні гаманці. Фактично, після одержання грошових коштів від громадян на певні гаманці чи рахунки, ніякі вищевказані послуги громадянам не надаються, а грошові кошти розподіляться між членами злочинної групи [14].

Третім елементом є *подія, що становить оперативний інтерес (механізм кримінального правопорушення) або поведінка суб'єкта, що становить оперативний інтерес*, до якого ми відносимо: способи готування до кримінального правопорушення та їх пошукові ознаки; способи вчинення кримінального правопорушення, їх пошукові ознаки та специфіку фіксації протиправних дій; способи приховання слідів кримінального правопорушення (маскування злочинних дій) та їх пошукові ознаки; типові знаряддя (засоби) вчинення кримінального правопорушення та їх пошукові ознаки; типові обставини вчинення кримінального правопорушення: місце, час, обстановка; сліди, їх пошукові ознаки та специфіку фіксації; типові джерела інформації про кримінальні правопорушення цього виду; ознаки, аналіз яких надає можливість оперативно-розшукового впливу на носія такої поведінки, умови що обумовлюють можливість такої поведінки, обставини, які дозволяють здійснити оперативно-розшуковий вплив і припинити таку поведінку.

Поведінка або подія, що становить оперативний інтерес в цілому характеризується способом здійснення протиправної діяльності, не обмежуючись лише способом вчинення кримінального правопорушення в широкому розумінні, а охоплює також дії, які можуть не підпадати під готування до кримінального правопорушення, але вже викликати певний інтерес (занепокоєння) оперативних підрозділів, оскільки вони сприятимуть чи полегшуватимуть вчинення кримінального правопорушення в майбутньому, а тому таку поведінку потрібно припинити чи суттєво ускладнити можливість здійснення певних дій, що буде частиною попередження кримінальних правопорушень оперативними підрозділами.

Мова тут може йти не лише про поведінку особи, що становить оперативний інтерес, але в цілому про поведінку працівників інституційного інвестора та процесу здійснення ним господарської діяльності з метою виявлення прогалин, недоліків, зловживань чи недбалості в його діяльності, які сприятимуть виникненню умислу чи полегшуватимуть реалізацію злочинного наміру вчинити кримінальне правопорушення проти інституційного інвестора.

Подія, що становить оперативний інтерес, залежить від сфери діяльності інституційного інвестора та виду кримінального правопорушення, яке вчиняється. Найважливішим є дослідження всієї господарської діяльності інституційного інвестора (об'єкта, що становить оперативний інтерес), щоб виявити в ній як недоліки в діяльності, які сприяють зловживанням чи формуванню наміру вчинити кримінальне правопорушення, так і події, які становлять оперативний інтерес.

Висновки. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів розглядається як інформаційна модель, що включає типові оперативно значимі ознаки злочинної діяльності, необхідні для її попередження, виявлення та документування цієї категорії кримінальних правопорушень. До основних елементів такої характеристики належать: об'єкт оперативного інтересу (інституційний інвестор і його господарська діяльність), суб'єкт (особи, причетні до злочинів: працівники, клієнти, контрагенти), а також події та поведінка, що становлять оперативний інтерес (способи готування, вчинення, приховування злочинів, типові знаряддя, обставини тощо).

Оперативно-розшукова характеристика є важливим інструментом у системі протидії кримінальним правопорушенням, оскільки вона дозволяє виявляти, аналізувати та систематизувати

типові ознаки, що супроводжують злочинну діяльність у конкретній сфері. Завдяки такій характеристиці оперативні підрозділи можуть ефективніше прогнозувати й попереджати злочини, обирати правильні тактичні дії та засоби фіксації доказів, а також виявляти закономірності поведінки правопорушників. Особливої актуальності оперативно-розшукова характеристика набуває у сфері діяльності інституційних інвесторів, де злочини часто мають складну економічну природу, ретельно маскуються та здійснюються із залученням організованих груп. Саме завдяки аналізу типових механізмів правопорушень, суб'єктів і об'єктів оперативного інтересу можна вчасно виявляти загрози, нейтралізовувати злочинні схеми та захищати інтереси громадян-інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Важинський В.М. Охорона суспільних цінностей у сфері інвестиційної діяльності: теоретичний аспект. *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 3-4. С. 113–123. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/113-123>.
2. Volodymyr Vazhynskyi, Mykola Pohoretskyi, Zoriana Toporetska. Assessment of Key Markets for Institutional Investors in Ukraine in the Context of War. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 9 No. 4 (2023). P. 44–49. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-4-44-49>.
3. Vazhynskyi, V., Pohoretskyi, M., Toporetska, Z., Cherniak, A., & Serhieieva, D. Operative and search counteraction to crimes committed in the sphere of activity of institutional investors in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2024. № 13(76). PP. 75–82. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.76.04.6>.
4. Погорецький М.А., Шеломенцев В.П. Поняття оперативно-розшукової характеристики злочинів. *Наук. вісник ДДУВС*. 2010. Вип. № 1. С. 192–201.
5. Черняк А.М. Оперативно-розшукова характеристика злочинів у сфері міжнародного студентського обміну. *Журнал Східноєвропейського права*. 2017. № 43. С. 74–82.
6. Важинський В.М. Адміністративно-правова охорона суспільних інтересів в діяльності інституційних інвесторів: теорія та практика : монографія. Київ: Алерта, 2024. 218 с.
7. Розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності: навч. посібн. / за ред. проф. М.А. Погорецького. Київ: Алерта, 2025. 376 с.
8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Топорецька З.М. Особливості початку кримінального провадження та обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні службової недбалості. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 115–122.
10. Сергєєва Д.Б. Топорецька З.М. Криміналістична характеристика службового підроблення. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. №3. С. 90–99.
11. Топорецька З.М., Важинський В.М. Криміналістична характеристика незаконного збагачення. *Вісник кримінального судочинства*. 2024. № 3-4. С. 87–98.
12. Важинський В.М. Суб'єкт, що становить оперативний інтерес для документування злочинів, які вчиняються у сфері діяльності інституційних інвесторів. *Використання досягнень сучасної науки й техніки в розкритті злочинів* : матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 25 лют. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 237–239.
13. Кримінологія: питання та відповіді / О.О. Авдєєв, А.А. Васильєв та ін.; за заг. ред. О.М. Литвинова.. Х.: Золота миля, 2015. 323 с.
14. Ухвала Подільського районного суду міста Києва від 17 січня 2022 року у справі № 758/525/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102619820#>.